

Inici Presentació Instruccions autors Call for papers Indexada a Arxiu

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Deu propostes per a evitar el plagi entre els estudiants universitaris

- ① DAMIÀ GIL-CANO
Bibliotecari
Universitat de Girona
damia.gil@udg.edu
- ① BRIGIT NONÓ RIUS
Responsable de la Unitat de Desenvolupament
de Projectes
Universitat de Girona
brigit.nono@udg.edu
- ① ISABEL PLANAS-CAMPISTOL
Responsable d'Atenció a l'Usuari. Biblioteca
campus Barri Vell
Universitat de Girona
isabel.planas@udg.edu

Opcions

 PDF <meta />
[Metadades](#)

Resum

El plagi en l'àmbit universitari és una pràctica difícil de combatre. En el programa de formació en competències informacionals de la Biblioteca de la Universitat de Girona es va incorporar fa anys un apartat dedicat a l'honestedat acadèmica. Malgrat haver rebut una formació bàsica, l'atenció individualitzada als estudiants, sobretot durant l'elaboració del TFG, evidencia que sovint cometen plagi de manera involuntària. Això ens ha fet replantejar el tractament del tema del plagi i hem elaborat deu propostes adreçades a intentar minimitzar-lo. Les propostes, algunes amb exemples d'exercicis pràctics, inclouen accions que es duen a terme en el marc de les formacions impartides des de la Biblioteca de la Universitat.

Resum

El plagio en el ámbito universitario es una práctica difícil de combatir. En el programa de formación en competencias informacionales de la Biblioteca de la Universitat de Girona se incorporó hace años un apartado dedicado a la honestidad académica. A pesar de haber recibido una formación básica, la atención individualizada a los estudiantes, especialmente durante la elaboración del TFG, evidencia que a menudo cometen plagio de manera involuntaria. Esta constatación nos ha llevado a replantear el tratamiento del tema del plagio y hemos elaborado diez propuestas dirigidas a intentar minimizarlo. Las propuestas, algunas con ejemplos de ejercicios prácticos, incluyen acciones que se llevan a cabo en el marco de las formaciones impartidas desde la Biblioteca de la Universidad.

Abstract

The practice of plagiarism in higher education is difficult to address. In recent years, the student training programme in information competences run by the library of the Universitat de Girona has included a section on academic integrity. Despite this, individualized attention to students across their degree courses and especially during their final degree project reveals that students often plagiarise unintentionally. This has led us to reassess how plagiarism is dealt with and to make ten proposals designed to minimize this practice. Some of these proposals are accompanied by practical exercises and they include actions that would be undertaken in the training offered by the library.

Paraules clau: Plagi, Biblioteques universitàries, Serveis bibliotecaris, Formació d'usuaris, Universitat de Girona. Biblioteca

Keywords: Plagiarism, Academic libraries, Library services, User education, Universitat de Girona. Biblioteca

Rebut: 31/07/2017. Acceptat: 08/10/2017.

1 Introducció

El tema del plagi en l'àmbit universitari és preocupant. La proliferació d'estudis, articles acadèmics, notícies periodístiques i fins i tot codis de bones pràctiques lligats a l'ús ètic de la informació és un símptoma inequívoc de la inquietud que provoca el plagi.

La nostra voluntat a la Universitat de Girona (UdG) és doble. En primer lloc, voldríem que els estudiants de grau, que reben cursos de formació de la Biblioteca, incorporessin de manera natural l'honestat acadèmica en els seus treballs. Això és evitar cometre plagi. En segon lloc, voldríem que tant els estudiants de les titulacions de Mestre com els del màster de Formació del Professorat traslladessin aquest mateix hàbit als seus futurs alumnes i, per tant, a la seva pràctica professional.

Així, doncs, el concepte clau del nostre treball és "incorporar de manera natural l'honestat acadèmica". Podríem afirmar que hi ha dues maneres d'afrontar el problema del plagi, *a priori*, de manera preventiva, o *a posteriori*, de manera punitiva. Autors com Born (2003), Obeid i Hill (2017) i Uribe-Tirado (2010) conclouen que el càstig és poc efectiu, que és millor conscienciar que castigar. Nosaltres hi estem d'acord i en aquesta línia hem elaborat un seguit de propostes, que detallarem més endavant, amb la intenció de fer conscients els estudiants del problema i procurar minimitzar-lo.

Si atenem a la diferenciació que fan Owens i White (2013), hi ha una distinció entre plagi negligent i plagi deshonest. En el plagi negligent es desconeix com es dona reconeixement a una font emprada o no es té cura de fer-ho com cal, i en el deshonest es fa passar un treball d'un altre com a propi. Podem afirmar que la gran majoria dels casos amb els quals ens trobem són de plagi negligent i no deshonest.

En aquest sentit, a la Biblioteca de la Universitat de Girona hem pogut constatar, gràcies al servei d'assessorament documental personalitzat, dos fets: el primer és que els estudiants sovint no són conscients de la necessitat de citar les fonts utilitzades i, per tant, desconeixen que cometen plagi, i el segon, que desconeixen els diversos tipus de plagi existents. Això dona peu al fet que sovint cometin males pràctiques per desconeixement.

Imatge 1. Representació d'un estudiant fent ús de diferents fonts d'informació per a elaborar el seu treball

En la bibliografia trobem recollides diverses pràctiques de plagi negligent. Una caracterització de les que millor representen les pràctiques dels nostres estudiants és la que va fer Quinn (2006, p. 459). Entre les pràctiques més habituals trobem:

- Copiar paraules d'un altre autor sense utilitzar cometes ni citar la font.
- Parafrasejar un text sense citar la font.
- Incorporar imatges o figures d'un altre sense acreditar la font.

Podríem dir que aquestes pràctiques són comunes en la majoria de casos de l'àmbit acadèmic, tal com mostra l'estudi dut a terme per Ronda, Seguí, Cayuela, Tauste i Esteve-Faubel (2016) a la Universitat d'Alacant, en el qual es dona un 44,2% de plagi d'imatges i un 36% de no referenciació d'una font documental, tant en citació literal com en paràfrasi.

D'aquest estudi destaquem una altra pràctica que també té lloc en el nostre entorn acadèmic. Es tracta del plagi de referències bibliogràfiques, és a dir, incloure una llista de referències al treball que no han estat utilitzades.

Finalment, voldríem fer esment d'una altra qüestió que hem detectat en els assessoraments personalitzats: la dificultat que tenen gran part dels estudiants a identificar la tipologia documental consultada. És important saber-la identificar per a poder referenciar correctament la font.

2 Què hem fet fins ara a la Biblioteca de la Universitat de Girona?

A la Biblioteca de la UdG considerem l'honestedat acadèmica de vital importància en la docència i l'aprenentatge. Per aquest motiu oferim als nostres estudiants un seguit de recursos. A continuació detallem els més destacats.

2.1 Com se citen els documents

S'ofereix la guia *Com citar documents* des del 1999 per a donar suport en els tres estils de citació més utilitzats entre la nostra comunitat d'usuaris: American Psychological Association (APA), Modern Language Association (MLA) i Vancouver/NLM.

L'evolució ha estat clara. Fa alguns anys ens centràvem a oferir la manera de citar material imprès (llibres, capítols de llibre, articles de revista, tesis, mapes, etc.). Més endavant vam afegir informació sobre com s'havien de citar aquests mateixos formats en versió electrònica. Actualment hem hagut d'incorporar nous materials com per exemple vídeos de Youtube, xarxes socials, entrades de la Viquipèdia, etc.

2.2 Gestor bibliogràfic

L'any 2002 la Biblioteca es va subscriure al gestor de referències bibliogràfiques Refworks. Ja en aquell moment vàiem la necessitat d'ajudar els nostres usuaris a l'hora d'elaborar una llista de bibliografia i de referenciar les fonts en el text. L'any 2005 el CBUC va subscriure's a aquest mateix programa de manera consorciada i el 2014 el va canviar pel gestor bibliogràfic Mendeley.

L'adquisició d'un gestor bibliogràfic portà associada la programació d'un seguit de sessions de formació adreçades a tota la comunitat universitària que van permetre facilitar i estendre'n l'ús. En aquestes sessions es va fer especial èmfasi en el tema del plagi.

2.3 Servei "La Biblioteca forma"

La formació d'usuaris lligada a assignatures del pla docent s'inicia a la Biblioteca de la UdG l'any 1995 i evoluciona al llarg dels anys fins a arribar a l'escenari que genera l'EEES.

En aquest escenari, el marc en el qual s'han situat els continguts formatius a la UdG i a la majoria de biblioteques universitàries de l'Estat, ha estat el que ha marcat el decàleg de les CI2, competències informàtiques i informacionals (CRUE-TIC i REBIUN, 2012). A partir del 2017 el nostre model de referència és el **Marco de competencia digital para estudiantes de grado: adaptación de la DIGCOMP**, que fa una adaptació del decàleg anterior.

A la Universitat de Girona, i d'acord amb el decàleg de les CI2, es van dissenyar tretze mòduls temàtics que abraçaven tots els continguts, un dels quals era dedicat íntegrament a citacions, bibliografia i plagi. Aquest mòdul s'imparteix, des d'aleshores, a totes les sessions de formació adreçades als estudiants de grau i de màster.

2.4 Propietat intel·lectual: drets d'autor i llicències

Un tema clau en la majoria de les formacions adreçades als estudiants de tercer cicle, amb un apartat específic al web, és el de la propietat intel·lectual. Introduïm els conceptes de drets d'autor, drets d'imatge i les llicències que els ajudaran a gestionar tots aquests drets, per a protegir el treball i autoritzar-ne determinats usos.

No són conceptes fàcils d'explicar, ja que van vinculats a la Llei de propietat intel·lectual (LPI) i tenen poc marge d'interpretació, però entenem que és essencial saber el que la llei permet fer per a conscienciar que un ús indegut de les fonts els pot portar a cometre plagi.

2.5 Servei personalitzat d'assessorament documental

La configuració actual del servei personalitzat d'assessorament documental, dedicat a donar resposta d'una manera més individualitzada a dubtes sobre la cerca i ús d'informació, prové de l'evolució natural des del 2001 del servei de referència.

Aquest servei es fa visible d'una manera clara amb campanyes de promoció als diferents campus a partir del 2010 i culmina amb la creació d'una marca específica que aglutina els serveis de formació i el d'assessorament.

Imatge 2. Marca del servei de Formació i Assessorament de la Biblioteca de la UdG

Les dades de consultes de l'any 2016, un total de 1.021, mostren que el 39% eren referides a aclarir dubtes sobre què i com s'ha de citar, com s'elabora la bibliografia o com es fan citacions del text.

El col·lectiu majoritari de les consultes correspon als d'estudiants que elaboraven el treball final de grau. Arribats a aquest punt, ens preguntem:

- Han pres consciència els estudiants de la importància de citar per a donar credibilitat al seu treball?
- Hem pogut constatar si els estudiants són conscients de la necessitat de citar les fonts utilitzades per a respectar els drets d'autor?
- Hem pogut constatar que els estudiants desconeixen que hi ha diverses maneres de cometre plagiat?

Totes aquestes preguntes ens han orientat en l'elaboració de les propostes que exposem més endavant.

3 Qüestionari sobre les pràctiques dels estudiants en

l'ús de la informació

Per a corroborar les observacions fetes a partir dels assessoraments personalitzats, vam elaborar un breu qüestionari que vam passar a estudiants de primer curs de grau, d'Erasmus i de doctorat. Els resultats no són conclouents, atès que la mostra emprada no és prou representativa, però ens han permès verificar les observacions a les quals hem fet referència. El qüestionari l'han respost 115 estudiants i els resultats són els que descrivim a continuació.

A la pregunta "Amb quina freqüència utilitzes llibres, articles, revistes, pàgines web, etc., per a fer els treballs de classe" la resposta majoritària és "sempre", seguida de "sovint", i queda molt per sota "ocasionalment".

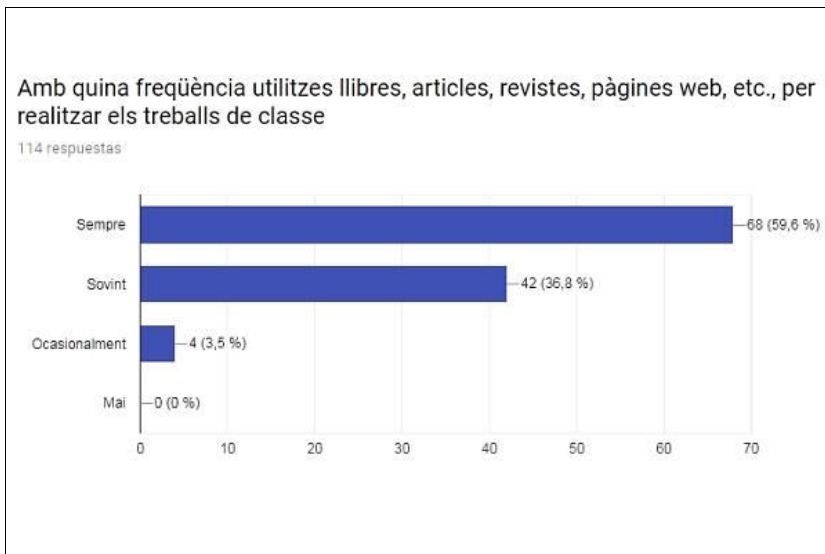

Figura 1. Representació gràfica de la resposta referent a l'ús de fonts d'informació per a fer treballs de classe

Quan es demana als estudiants que siguin honestos en respondre si han citat el material que han usat, la resposta és molt significativa. Tot i que el 59,6% havien respost que sempre l'utilitzaven, només un 19,1% el citen "sempre", seguit de "sovint".

Sigues honest! Quan has utilitzat aquests llibres, articles, revistes, pàgines web, etc., amb quina freqüència els has citat correctament en aquests treballs?

115 respuestas

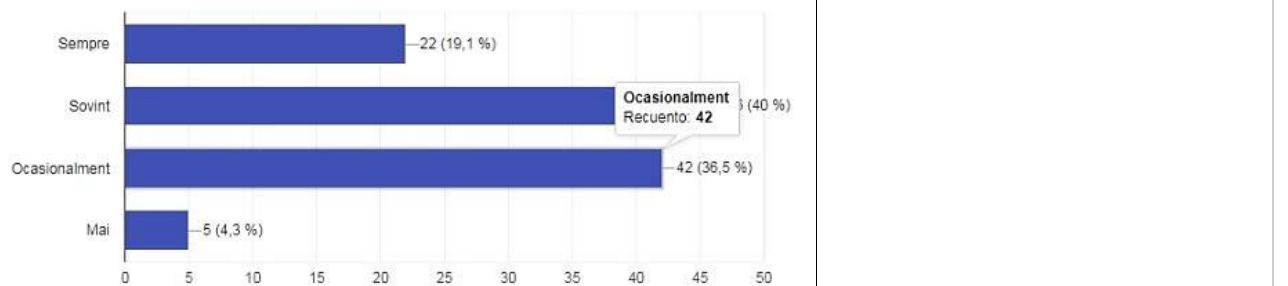

Figura 2. Representació gràfica de la resposta referent a l'honestat dels estudiants

Quan es pregunta per l'ús de les cometes en les citacions textuals de paràgrafs, un nombre elevat contesta que sí que les utilitza "sempre" o "sovint".

Quan escrius literalment en el teu treball tot un paràgraf extret d'alguns d'aquests documents, utilitzes cometes?

115 respuestas

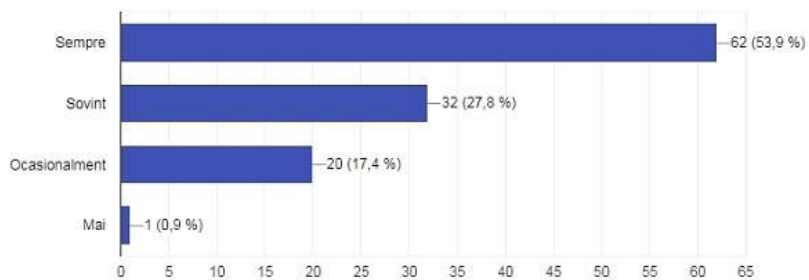

Figura 3. Representació gràfica de la resposta referent a l'ús de cometes en l'elaboració dels treballs de classe

En preguntar per l'ús de les imatges que es troben per la xarxa Google, Flickr o altres de similars, un percentatge alt d'estudiants afirmen que no esmenten el lloc d'on les han tret perquè "el lloc és gratuït", són "de lliure accés" o "en desconeixen l'autor". La resposta confirma el que hem anat repetint: els estudiants que incorporen imatges als treballs sense esmentar la font no ho consideren necessari o, més aviat, no són conscients que ho han de fer.

Quan trobes una imatge a Google, Flickr o similars i la utilitzes per a un treball, esmentes el lloc d'on l'has tret?

114 respuestas:

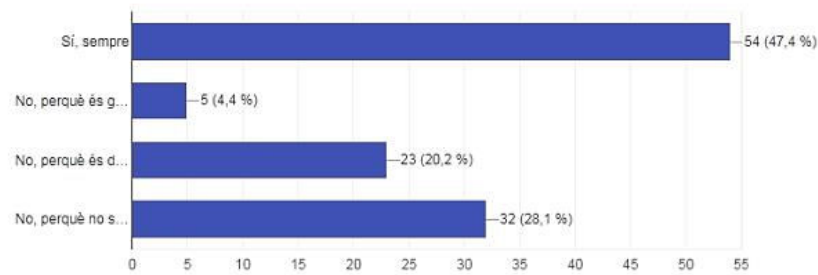

Figura 4. Representació gràfica de la resposta referent a l'ús d'imatges citant la font per a fer treballs de classe

Pràcticament la totalitat dels estudiants enquestats creuen que el seu professor detectaria, mitjançant un programa antiplagi, si han copiat i això els afectaria negativament en la nota final del treball.

Si algun cop cometessis plagi, copiant informació que no és teva i fent-la passar com a teva, creus que el teu professor ho detectaria mitjançant un programa antiplagi?

115 respuestas:

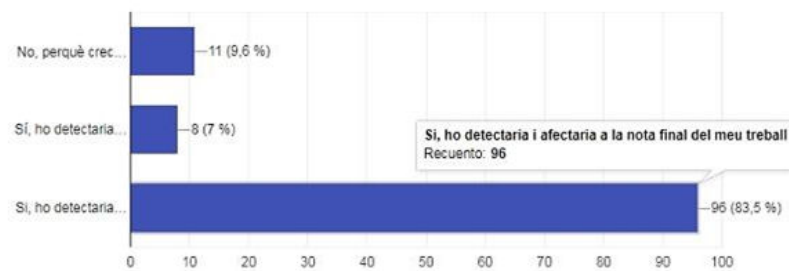

Figura 5. Representació gràfica de la resposta referent a la detecció de plagi per part del professorat

4 Propostes de bones pràctiques per als bibliotecaris formadors

Per a elaborar les propostes que presentem, ens hem basat en l'observació de bones pràctiques d'altres universitats, en els resultats dels assessoraments personalitzats i del qüestionari respost pels estudiants. Amb aquestes propostes volem que l'estudiant es familiaritzi amb l'honestat acadèmica des del primer curs a la Universitat i que no hagi d'esperar a l'elaboració del treball final de grau per a adonar-se de la importància o el cost acadèmic que pot tenir una mala praxi.

Proposta 1: fer especial incís en la qüestió de l'honestat acadèmica en els objectius d'aprenentatge de totes les sessions de formació

Cal deixar clar als estudiants que un cop finalitzada la sessió de formació han d'haver entès el concepte d'honestat acadèmica i, per tant, l'han d'aplicar de manera sistemàtica en tots els treballs i comunicacions acadèmiques.

Per a després de la sessió es pot preparar una bateria de preguntes sobre els conceptes explicats que els estudiants hauran de respondre, fent ús per exemple d'eines de ludificació, com Kahoot!

Proposta 2: incloure als plans de formació de la Biblioteca tots els tipus de plagi

Sovint es comet plagi sense ser-ne conscient, per ignorància. Cal conèixer els diferents tipus de plagi per a saber del cert si se'n comet o no. Basant-nos en Ronda, Seguí, Cayuela, Tauste i Esteve-Faubel (2016) diferenciem els tipus de plagi següents:

- **Plagi d'informació:** copiar un article publicat en línia (complet o una part) i presentar-lo com a propi.

- **Plagi de parells:** lliurar com a propi el treball d'un company.
- **No referenciació de la font:** copiar i enganxar un paràgraf d'un material obtingut a internet sense referenciar la font.
- **Plagi d'imatges:** copiar i enganxar una imatge obtinguda d'internet sense esmentar la font.
- **Plagi de referències bibliogràfiques:** incloure en el treball una llista de referències que realment no s'han utilitzat.
- **Referenciació incorrecta de les fonts citades:** incloure en el treball referències bibliogràfiques errònies degut a una incorrecta identificació del tipus de document.

Proposta 3: formar sobre llicències d'ús

Els estudiants són consumidors d'informació i productors d'informació, és a dir, consumidors proactius (prosumidors). Els programes de formació en competències informacionals, com suggereix Uribe-Tirado (2010), haurien de tenir en compte ambdues visions. S'ha de tenir present que alguns dels treballs dels estudiants s'inclouran en el repositori institucional. Això implica que podran ser consultats en accés obert des d'internet. És convenient, doncs, que estiguin familiaritzats amb les diferents llicències d'ús per a permetre certs usos del seu treball, a més de protegir-lo.

Proposta 4: identificar tipologies documentals

Un dels errors més comuns és "no referenciar correctament les fonts citades". Hem observat que en la majoria de les consultes rebudes l'origen del problema està en el fet que els estudiants no saben detectar el tipus de document, sobretot si és en versió electrònica. Per tant, creiem que val la pena plantejar exercicis en què es mostrin diferents tipus de documents electrònics i els estudiants hagin d'identificar i explicitar la tipologia documental i després citar-la adequadament.

Proposta 5: aclarir a les sessions de formació la línia que separa la paràfrasi de la citació literal i del plagi

Sovint els estudiants tenen problemes per a saber quan cal citar una font, sobretot si no n'extreuen un fragment literal. Els autors Pittam, Elander, Lusher, Fox i Payne (2009) asseguren que, malgrat haver rebut formació prèvia i suposadament tenir clar què és i què no és plagi, els estudiants no saben on és el límit de la citació, la paràfrasi i el plagi.

Amb la finalitat de deixar clars aquests conceptes proposem un exercici pràctic en què s'hauria de consultar una font original i després elaborar una citació textual, una paràfrasi i finalment una conclusió original.

Un exemple per a treballar la paràfrasi podria ser aquest: lliurar als estudiants un full amb un fragment d'un text que hauran de llegir atentament; recollir el full; fer que els estudiants expliquin breument amb les seves paraules el contingut del fragment i que esmentin la font.

Proposta 6: dissenyar exercicis pràctics, adreçats als estudiants de primer, avaluables i acordats amb el professorat

Fem especial incís en el fet que han de ser estudiants de primer curs perquè s'ha demostrat que, si es treballa el tema del plagi amb els estudiants de primer any, es redueix en cursos subsegüents (Owens i White, 2013).

Proposta 7: dissenyar i portar a terme una sessió de formació monotemàtica sobre plagi

Aquesta sessió s'adreça als estudiants dels estudis de Mestre i als estudiants del màster de Formació del Professorat. L'objectiu és que ells mateixos puguin traslladar als seus alumnes dels centres de primària i secundària la importància d'esmentar les fonts que consulten en tots els treballs i que es consciencien sobre aquest tema. D'aquesta manera es pot fer arribar la importància de l'honestat acadèmica als estudiants preuniversitaris.

Proposta 8: construir confiança documentalista-estudiant

Som conscients que formar sobre drets d'autor i plagi no és fàcil. Creiem que una bona estratègia és emprar una metodologia dinàmica i en aquest sentit, com afirma Born (2003), la confiança entre estudiant i formador és important. Born suggereix trencar el gel a l'inici de la sessió. Nosaltres proposem una activitat de caràcter lúdic per a aconseguir-ho.

Un exemple seria demanar als estudiants que inventessin una frase sobre un tema del seu interès i que suposadament només la coneguessin ells mateixos fruit d'una suposada recerca. El formador, amb aquesta frase original, redactaria un paràgraf, també inventat, davant de tota la classe incloent-hi aquella frase i sense fer esment de l'autor-estudiant i fent-la passar com a pròpia. Es demanaria després què els semblaria el fet de fer passar una informació com a pròpia quan tots saben que l'autor és l'estudiant.

Proposta 9: suggerir la incorporació a la normativa que pauta l'elaboració dels treballs acadèmics que les bibliografies siguin només de documents citats

Pensem que afavorir aquesta pràctica pot potenciar la mirada reflexiva i crítica a les fonts consultades i alhora acostar-se a la pràctica habitual de moltes revistes acadèmiques (Baiget, 2010, p. 63). S'aboliria també el "plagi de referències bibliogràfiques" a què ens hem referit en la proposta 2.

Proposta 10: fomentar el pensament crític

Tal com afirmen autors com Owens i White (2013) i Lamoreaux, Darnell, Sheehan i Tusher (2012), nosaltres també estem convençuts que per a fomentar el pensament crític entre els estudiants és aconsellable parafrasejar (*paraphrasing*) més que citar directament (*quoting*). El motiu, com diuen els autors, és que només s'hauria de citar textualment quan es vol dir **com** ha dit la font una cosa, no **què** ha dit. De la mateixa manera, fer l'esforç d'explicar amb paraules pròpies una idea, més que copiar-la i enganxar-la, demostra que aquella idea s'ha entès. Cal recordar que a la universitat per una banda es crea coneixement i per una altra banda s'afavoreix la transformació dels estudiants en persones més reflexives i crítiques, i, en aquest sentit, el plagi esdevé una gran amenaça.

5 Conclusions

Hem formulat deu propostes adreçades majoritàriament als estudiants de la UdG. Estem convençuts que per a poder-les aplicar amb efectivitat és necessari aprofundir en la complicitat i la col·laboració del professorat. D'aquesta manera adquiririen un pes significatiu en el procés d'aprenentatge i en l'avaluació.

6 Bibliografia

- Baiget, Tomàs (2010). "Ètica en revistes científicas". *Ibersid: revista de sistemes de informació y documentació*, n.º 4, p. 59-65. <<http://www.iversid.eu/ojs/index.php/iversid/article/view/3873> (<<http://www.iversid.eu/ojs/index.php/iversid/article/view/3873>) >. [Consulta: 04/05/2017].
- Born, Apiwan (2003). "How to Reduce Plagiarism". *Journal of information systems education*, vol. 14, no. 3, p. 223-224. <<http://jise.org/Volume14/n3/JISEv14n3p223.html>> (<<http://jise.org/Volume14/n3/JISEv14n3p223.html>>). [Consulta: 12/06/2017].
- Cantos, Carme; Ruiz, Diego (2016). *Marco de competencia digital para estudiantes de grado: adaptación de la DIGCOMP por REBIUN*. Asamblea General de REBIUN. Grupo de trabajo de la Línea 2 de REBIUN. <https://biblioteca.ulpgc.es/files/repositorio_de_docum152/guias/adaptacion_ci2-digcomp_rebiun_2016.pdf>. [Consulta: 10/05/2017].
- Lamoreaux, Marika; Darnell, Kim; Sheehan, Elizabeth; Tusher, Chantal (2012). "Educating students about plagiarism". Office of Teaching Resources in Psychology. <<http://teachpsych.org/Resources/Documents/otrp/resources/plagiarism/Educ...> (<<http://teachpsych.org/Resources/Documents/otrp/resources/plagiarism/Educating%20Students%20about%20Plagiarism.pdf>>). [Consulta 25/06/2017].
- Obeid, Rita; Hill, Darryl (2017). "An intervention designed to reduce plagiarism in a research methods classroom". *Teaching of psychology*, vol. 44, no. 2, p. 155-159. <<https://doi.org/10.1177/0098628317692620>>. [Consulta 01/06/2017].
- Owens, Caleb; White, Fiona (2013). "A 5-year systematic strategy to reduce plagiarism among first-year psychology university students". *Australian journal of psychology*, vol. 65, no. 1, p. 14-21. <doi:10.1111/ajpy.12005>. [Consulta: 12/05/2017].
- Pittam, Gail; Elander, James; Lusher, Joanne; Fox, Pauline; Payne, Nicola (2009). "Student beliefs and attitudes about authorial identity in academic writing". *Studies in higher education*, vol. 34, no. 2, p. 153-170. <<https://doi.org/10.1080/03075070802528270>>. [Consulta: 10/05/2017].
- Quinn, Michael (2006). *Ethics for the information age* (2nd ed.). Boston: Pearson / Addison-Wesley.
- Ronda, Elena; Seguí, M. Mar; Cayuela, Ana; Tauste, Ana; Esteve-Faubel, José María (2016). "Plagio académico en el alumnado académico de máster en la universidad de Alicante". En: Roig-Vila, Rosabel; Blasco Mira, Josefa Eugenia; Lledó Carreres, Asunción; Pellín Buades, Neus (ed.). *Investigación e innovación educativa en docencia universitaria: retos, propuestas y acciones*. Alicante: Universidad de Alicante, p. 1788-1800. <<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/60520> (<<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/60520>) >. [Consulta: 12/06/2017].
- Sureda-Negre, Jaume; Comas-Forgas, Rubén (2015). "El plagi acadèmic com a símptoma d'altres mals". *Futura*, núm. 30, p. 27-29. <<http://revistafutura.blogs.uv.es/2015/05/27/el-plagi-academic-com-a-simptoma-daltres-mals/> (<<http://revistafutura.blogs.uv.es/2015/05/27/elplagi-academic-com-a-simptoma-daltres-mals/>) >>. [Consulta: 05/05/2017].
- Uribe-Tirado, Alejandro (2010). "Presencia, tendencias y aspectos diferenciadores de la formación sobre derechos de autor en la alfabetización informacional en el ámbito universitario". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, n.º 24. <<http://bid.ub.edu/24/uribe2.htm> (<<http://bid.ub.edu/24/uribe2.htm>) >. [Consulta: 11/06/2017].

Citació recomanada

Gil Solés, Daniel (2017). "Del temple simbòlic a la desmaterialització : un recorregut per l'arquitectura bibliotecària del segle XX al XXI". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 38 (juny) . <<http://bid.ub.edu/38/gil.htm>> . DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2017.38.5> [Consulta: 27-12-2017].

